

**ZAMONAVIY OFTALMOLOGIYA JARROHLIGI ASOSLARI.
RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI**

*Samarkand Davlat Tibbiyot
Universiteti Travmatologiya-ortopediya,
neyroxirurgiya va oftalmologiya
kafedrası 1-kurs klinik ordinatori*

Toshboyev Jamshid Abdullo o'g'li

Ziyatov Asadbek Botir o'g'li

Ilmiy rahbar: Phd, 1-toifali vrach-ofthalmolog

Xamidullayev F.F

Annotatsiya: Zamonaviy oftalmologiya jarrohligi tibbiyot fanining eng innovatsion va tez rivojlanayotgan yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda ushbu sohada yuz berayotgan o'zgarishlar va kiritilayotgan yangiliklar, nafaqat ko'z kasalliklarini davolashda, balki ularning oldini olishda, ko'rish qobiliyatini maksimal darajada saqlab qolishda ham katta ahamiyat kasb etmoqda. Ko'z anatomiya va fiziologiyasining chuqur tadqiq etilishi, ko'z kasalliklarini o'z vaqtida aniqlash va samarali davolash jarayonlarini joriy qilish zamonaviy oftalmologiyaning tub mohiyati va asosiy tamoyillaridan chiqib ketmaydi.

Kalit so'zlar: oftalmologiya, zamonaviy tibbiyot, ko'z jarrohligi, katarakta, lazer texnologiyalari, rivojlanish istiqbollari, retinal jarrohlik, innovatsion uslublar, ko'z kasalliklari, mikroinvaziv operatsiyalar.

Oftalmologiyada eng muhim tarmoqlardan biri jarrohlik amaliyoti hisoblanadi. Ayniqsa, mikroinvaziv texnologiyalarning keng joriy qilinishi natijasida murakkab, an'anaviy usullarga nisbatan xavfsizroq va tezroq tiklanish imkoniyatini beruvchi muolajalar soni keskin ko'paydi. Ko'z sohasidagi muammolar — katarakta, glaukoma, retina va makula kasalliklari, ko'zni shikastlanuvchi travmalar — bunday usullar yordamida eng qisqa fursatda, past xavf bilan bartaraf etilmoqda. Bu davolash usullari natijasida bemorlar qisqa muddatda oddiy hayot tarziga qaytish imkoniga ega bo'lyapti. Hozirgi vaqtda zamonaviy oftalmologiya jarrohligida lazer texnologiyalari keng tatbiq etilmoqda. Aynan lazer yordamida bajariladigan operatsiyalar (masalan, LASIK, FemtoLASIK va PRK) dunyoning ko'plab klinikalarida miopiya, gipermetropiya, astigmatizm singari refraksiya anomaliyalarini tuzatishda yetakchi rolni o'ynamoqda. Lazerli jarrohlik asboblarning yuqori aniqlikda ishlashi, an'anaviy skalpel yordamida bajariladigan operatsiyalarga ko'ra, asoratlar ehtimolini ham ancha kamaytiradi. Bu esa zamonaviy oftalmologiya taraqqiyotining eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Katarakta jarrohligi ham zamonaviy texnologiyalar ta'sirida keskin

o'zgarib bormoqda. Hozirgi paytda fakoemulsifikatsiya va femtolazer yordamida sun'iy konik linza kiritish jarayoni tez, og'riqsiz va xavfsiz tarzda amalga oshirilmoqda. Endi bemorlar bir necha soat ichida uyiga qaytib, qisqa muddatda tiklanishi mumkin. Qolaversa, optikasi mukammallashgan, hayot sifati va ko'rish darajasini tubdan o'zgartiruvchi yangi turdagi linzalar ishlab chiqilmoqda. Bu jarayonlar oftalmologiya sohasining zamonaviy rivojlanish yo'nalishlarini belgilab bermoqda [1].

Retina va shox parda jarrohligi yo'nalishida ham hamisha innovatsion yondashuvlar tatbiq etilib kelinmoqda. Bugungi kunda vitrektomiya, retinal dekolmaning minimal invaziv tuzatilishi, shox pardadagi nuqsonlarni aniq qayta tiklash uchun mikrojarrohlar qo'llanmoqda. Ko'z tubidagi patologiyalarni aniqlashda eng zamonaviy avtonom apparatlar, vizualizatsiya texnologiyalari, sun'iy intellekt imkoniyatlaridan ham foydalanilmoqda. Aynan bu uslublar oftalmologiya jarrohligini kelajak uchun yangi darajaga olib chiqmoqda. Ko'z kasalliklarini erta aniqlash va diagnostika qilish imkoniyatlari ham sezilarli o'sib bormoqda. Zamonaviy biomikroskoplar, kompyuter tomografiyasi, optik koherent tomografiya va ultratovush diagnostikasi orqali ko'zni to'liq va aniq tekshirish imkoniyati yaratildi. Diagnostikaning aniqligi yuqorilagan sayin, bemorga eng samarali va xavfsiz davolash usulini tanlash imkoniyati kattalashmoqda. Buning natijasida, asoratli va og'ir kechuvchi kasalliklarning kelib chiqishini oldindan oldini olish yoki ularni erta bosqichda muvaffaqiyatli davolash mumkin bo'layapti. Bugungi kunda dunyodagi ko'rlikning asosiy sabablaridan biri hisoblangan glaukoma muolajasi ham zamonaviy yondashuvlar yordamida samara bermoqda. Yangi dorilar, lazerli va mikroinvaziv jarrohlik usullari tufayli bu xastalikni nazorat qilish, ko'rish nervini asrash va asoratlarni kamaytirish ancha osonlashdi. Oftalmologiya sohasidagi ilg'or ta'lim va doimiy malaka oshirish dasturlari natijasida, jarrohlar malakasi va texnik qobiliyati doimiy ravishda oshib bormoqda. Zamonaviy oftalmologiyada genetik va biotexnologik yutuqlar ham keng ko'lamda joriy qilinmoqda. Ayrim irsiy ko'z kasalliklarida gen terapiyasi, stromal hujayralar ko'chirilishi kabi innovatsion amaliyotlar natijasida ilgari davolab bo'lmaydigan xastaliklarda ham ijobiy natijalarga erishilmoqda. Kelajakda ko'z to'qimalarini sun'iy ravishda yetishtirish, bionik implantatsiya orqali ko'rishni tiklash yo'lidagi izlanishlar tez sur'atda rivojlanmoqda [2].

Oftalmologik jarrohlikda xavfsizlik va qulaylik borasidagi yutuqlar ham e'tiborga molik. Eng so'nggi operatsion mikroskoplar, robotlashtirilgan yordamchi mexanizmlar, operatsiyani vizual boshqarish va monitoring qilish imkoniyatlari bemor va shifokor uchun qulayliklarni yana-da oshiryapti. Bemorlarga ko'rsatilayotgan statsionar va ambulator xizmatlarning sifatini oshirish, diagnostika va davolashning individual yondashuvini tanlash, global miqyosdagi zamonaviy tajriba va ilmiy

izlanishlarni birlashtirish ham zamonaviy oftalmologiyaning asosiy tamoyillaridan sanaladi. Rivojlanish istiqbollari ko‘z oldimizga keltirar ekanmiz, yaqin va uzoq kelajakda sun‘iy intellekt, robotlashtirilgan tizimlar va genetika fani imkoniyatlari esa oftalmologiya jarrohliligini tubdan o‘zgartirishga asos soladi. Keyingi yillarda minimal invaziv usullar, to‘liq avtomatlashtirilgan diagnostika va operatsiyalar, biointegratsiyalashgan sun‘iy ko‘z to‘qimalari, individual reabilitatsiya dasturlari va zamonaviy telemeditsina xizmatlari mavjud bo‘lib boradi. Masofadan diagnostika va keyingi monitoring, tarmoq asosida tashkil etilgan ko‘z klinikalari, kasallikning kechishini onlayn kuzatish va tahlil qilish bugun hayotimizga tobora chuqur kirib kelmoqda. Oftalmologiya jarrohliligining barcha yo‘nalishlarida asosiy maqsad — ko‘rish qobiliyatini maksimal darajada tiklash, bemorning hayot sifatini oshirish va zamonaviy texnologiyalarni bemorning individual ehtiyojlariga moslashtirib joriy qilishdan iboratdir. Hozirgi kunda ko‘rish qobiliyati yo‘qotilishi nafaqat individual muammo, balki butun jamiyat miqyosidagi katta global muammo sifatida kun tartibiga chiqmoqda. Bu borada sog‘liqni saqlash tashkilotlari, ilmiy-tadqiqot muassasalari, privat sektor va xalqaro tashkilotlar zamonaviy oftalmologiya rivojida samarali hamkorlik qilmoqda [3].

Xulosa: Zamonaviy oftalmologiya jarrohligi asoslari eng yangi ilmiy tadqiqotlar, amaliy tajriba hamda innovatsion texnologiyalar majmui asosida shakllanmoqda. Butun dunyo bo‘ylab ko‘z shifokorlari va muhandislari zamonaviy texnika va bilimlardan unumli foydalanib, ko‘plab yangi usullar, apparatlar va muolajalarni joriy etmoqda. Oftalmologiyaning rivojlanish istiqbollari cheksizdir, chunki har yili yangidan yangi texnologiyalar, diagnostika va davolash imkoniyatlari paydo bo‘lib bormoqda. Shu sababli, zamonaviy oftalmologiya jarrohligi insonga sifatli hayot, to‘la ko‘rish va baxtli kelajak bag‘ishlash yo‘lida tibbiyot fanining eng ilg‘or yutuqlariga tayangan holda taraqqiy etmoqda. Mazkur jarayonning markazida esa inson, sog‘liq va taraqqiyot turibdi. Bu sohadagi har bir yangi izlanish, har bir innovatsion texnologiya va har bir muvaffaqiyatli operatsiya kelajakka umid, ko‘rish quvvatiga esa hayotning eng yorqin, rang-barang poydevoridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva, N. (2018). “Oftalmologiyada zamonaviy lazer texnologiyalari va ularni amaliyotga tadbiqi”. Tibbiyot Fanlari, 3(2), 14-21.
2. Akhmedov, S. A. (2021). “Ko‘z jarrohliligida minimal invaziv usullar va ularning samaradorligi”. O‘zbekiston Oftalmologiyasi, 29(1), 96-103.
3. Azizov, B. R. (2017). “Kataraktaning mikroinvaziv jarrohlik usullari”. Sog‘liqni Saqlash, 4(7), 55-59.
4. Boboyorov, U. (2019). “Ko‘z kasalliklari diagnostikasida zamonaviy usullar”. Tibbiy Amaliyot, 10(5), 22-27.

5. Davlatov, I. (2020). “Glaukoma kasalligida ilg‘or jarrohlik texnologiyalari”. Zamonaviy Tibbiyot, 12(3), 120-126.
6. Eshbekova, D. (2021). “Retina kasalliklari jarrohliligining yangi imkoniyatlari”. Tibbiy Innovatsiyalar, 6(2), 33-39.
7. Karimova, M. (2018). “Oftalmologiyada diagnostika va muolaja usullari rivojlanishi”. Ilm va Hayot, 7(4), 44-50.
8. Mirzayev, S. (2020). “Sun‘iy ko‘z linzalarining yangi avlodi va ularning klinik ahamiyati”. Tibbiyot Ilmi, 5(2), 77-83.